

Predgovor k knjigi

Nekje v arhivu, bog ve kje, še mora ležati na hitro narejena pastelna skica, na kateri sem okrog leta 1970 bolj okvirno opazil vojskarsko domačijo – imenovano Pri Tincu v Logu. Malce stran od ceste je ponujala kratko bližnjico proti Vogalcem. Da sem se izognil prašni cesti, sem jo večkrat uporabil. Saj jim kukavice cvetijo skoraj na pragu! – sem včasih pomislil. Skica je bila površna, bolj navržena, bi dejal. Krošnje in sence so kričale čez belino zidov, le okenski urezi so tiščali k tlom.

Kdo bi takrat vedel za Olgo?

Spoznal sem jo precej pozneje, ko se ji je že skoraj izpela prva dolinska odisejada. Razstavljala je v Idriji. Prav navdušila me je s svojimi filigranskimi, oblikovno čistimi risbami. In še preden sem zvedel za njeno trmasto potohodstvo, sem bral njeno poezijo. V njej (denimo *Pot preobrazbe*, 2006) je zlahka začutiti izvor njene ženske moči pa tudi trpkost in slast odrešujoče doline. Sva si takrat prvič segla v roko?

Pri Tincu v Logu je droben vojskarski domek. Neki srečni dan nam je navrgel Olgo, bistro in brhko deklico, ki je od malega znala gledati pod noge in okrog sebe. V malem zemeljskem raju so se ji razpele težko pričakovane pomladi. Vedno je bilo treba počakati, da so najprej udarile po dolinah (Trebuša, Kanomlja, Nikova), nazadnje so bili obdarjeni še Vojskarji! Travniki so se preobrazili v rožnike, vsak korak je dišal od življenja. Ena teh blaznih pomladi se je sprožila 1972. leta. V treh smo bredli (se spominjam) čez kukavičje košenice v Kazunu za Vojšičarjem. Celo morje bezgovih kukavic se nam je lišpalo pod nogami. Triglav s sosedi pa Porezen s Kojco so družno čepeli na robu belih oblakov. Takrat je cvetel še mah na Žgavcovi strehi. Res.

V juniju, tik pred košnjo, imajo kaj pokazati vojskarski gorski travniki. To je treba videti. Pogled čez vzvalovane rože človeka mora prevzeti. 2013. sem se na kratki razdalji med Dolgo rupo in Trohovo ravno zalotil, da ne vem, ali mi je iti na levo ali na desno. Odločil sem se za levo in jo ponovno primahal do Škratovcovih travnikov. Kar pretreslo me je. Od doma sem istega dne telefoniral Jožetu Bavconu v Ljubljanski botanični vrt. Takoj je razumel, da je stvar neodložljiva, in pripeljal manjšo družbo na ogled (za sladokusce).

K sreči vse vojskarsko botanično bogastvo še ni mimo. Travniki znajo biti še rožniki. Ni dolgo, kar je Tinka Gantarjeva nekako dvesto metrov od Olginega doma naletela na prelepe cvetoče mečke. Pozneje jih je dr. Dakskobler določil za ilirske. Kakšna bogatija!

Planinica, ki se jo z Lokavca vidi kot široko mizasto goro, z Žgavcem okrancljano, se je kajpak zarasla. A v južnem pobočju nad Zarobarjem še živi čudežen studenček, drobna vodica, ki se izpod razvejane bukovce toči v kratko in bolj gnilo koritce – in po nekaj metrih znova izgine v zemljo. Kraj je izjemen. Zanj ve le malo ljudi. Stezica tam mimo je vsa v odhajanju. A gozdovom gre dobro.

No – in potem nam Kolenčeva Olga sijajno razloži vojskarsko krajino. Namigne nam, kako visoki Govci branijo poglede proti morju in kako prešerno se nam vsaj s Hudournika odpro hribovski svetovi, s Triglavom in Krnom pocukrani. Tam, na odsekanem, na vsa usta zahrepeni planinska dušica. Ne more biti drugače.

Prizadeto in ljubeznivo hkrati Olga razprede o vojskarskih zimah. Zaradi obilice snega in nikakršnega pluženja je bila planota včasih dolge mesece odrezana. Kako je moralo biti leta 1952, ko je celo v Idriji padlo dva metra snega. Takrat so nekaj pomoči Vojskarjem spustili kar s padali.

Zaradi znanih razmer so vsi Vojskarji smučali. Novo leto 1971 sem praznoval v Planinskem domu na Vojskem. Vsaj za Jepovega Jožeta in njegovo izbranko vem, da sta na Silvestra prismočala iz Mrzle Rupe, plesala vso noč in se zjutraj spet na smučeh odpeljala domov. A tisto noč ga je debelo nasulo.

Drugega januarja, ko so bile vse ceste še zatrpane, sem se odločil, da grem domov v Idrijo. Vleklo se je šest ur, samo čez Trohovo ravan sem gazil debelo uro. K sreči mi je birtna dala za popotnico pol klobase in kos kruha.

Dobro in tudi lepo se je spomniti vseh težav, ki smo jih v mladih letih prestali. Pošteno je pomisliti, v kolikšni meri so nam pri tem pomagali starši. Revščine je bilo na vsakem koraku čez vso mero, a oči so nam zmeraj segale do lepega, do žlahtnega. Mladost je sama po sebi slednji dan rojevala nekaj življenjskega veselja. Tudi vse besede o Vojskem, Vojskarjih in o vojskarski planoti, ki jih je Olga shranila na papir, so že pred mnogimi leti naletele na hvaležna ušesa.

Tudi po zapisih v *Planinskem vestniku* se da ugotoviti, da je Olga nazadnje zapustila rodni kraj. Saj drugače ni šlo. Opravila je s skrivnostmi mladostnih Govcev nad Trebušo in mrknila v dolino. A hribovska kri in nepozabni spomini na Tinca v Logu so jo le kmalu priklenili na planinske poti do razgledišč, kjer vsak dojemljiv potohodec klecne odprtih ust in oči. Saj tam ob široko razprostrti lepoti prihajajo vprašanja kar sama. Kdo sem, da smem ob vsem videnem neizmerno uživati? Kaj je vse to, kar leži pred menoj? Zakaj mi ob vsem videnem tolče srce? Kaj neki! Tudi iz zlatega hrepenenja smo skupaj zloženi. Na planinskih razglediščih je drobec naših hrepenenj potolažen. To je tisto. Ko se nam naboj izpoje, pridemo spet.

Pa gremo z Olgo čez Kolovrat, Mangart, Kanin, Skutnik, Kras ... Izpod krošenj prej ali slej zalezemo v skale, ob kamen se obregnemo, izbiramo si počivalnike, na izjemnih krajih nam praznina nebes bogati sprotne trenutke, zamaknjeno sledimo rožnim tratam, veselimo se novih srečanj ... Včasih nam pridejo naproti še okamnele srčevke. Kaj vidimo v njih, je le stvar trenutnega stanja duha. Vendar če hodimo pod roko z Olgo, je duh zdrav in krepak. Nič nam ne manjka!

Rafael Terpin